

GÖRÖMBEI ANDRÁS

A nemzeti egység himnusza

Nagyon jó érzés, hogy nemzeti imánk születésnapja a magyar kultúra napja.

Himnuszunk a magyarság sorsának és törekvéseinek imába foglalt számvetése. Kölcsey Ferenc harminchárom éves korában, 1823. január 22-én Szatmárcsekén írta a *Himnusz*t, s az hamarosan a magyar nép nemzeti imádsága lett. Ezt a verset a magyarság elfogadta és elfogadja önmaga szellemi-lelki képviselőének. A *Himnusz* a teljes magyar nemzet jelképe. Az egész nemzet himnusza. Az állampolgárságtól független kulturális nemzet megtartó és erősítő szent éneke. Kölcsey műve egységbe fogja a magyarságot. Minden magyarról és minden magyarnak szól. Az illúziótlan számvetést nemzeti felelősségre ébresztő imádsággá tette. Jól érezte Babits Mihály: „Nemzeti himnuszunk igazában a szabadság himnusza. Káromlás szolgálzívvel énekelni.” *Himnuszunk* a reformkori magyar hazafiság és a szabadságért küzdő fiatalság buzdító éneke volt. A nemzet kulturális közösségének a vallomása. Nemzetünk egyik jelképe.

1848 forradalmainak kivételesen fontos szerepe volt a nemzeti jelképek megteremtésében és elterjesztésében. Nemzeti imádsággá is olyan verseink váltak, amelyekben a nemzet legmélyebb szándékai szólaltak meg. A jobb nemzeti sorsért könyörgő *Himnusz*, a hazához való hűség *Szózata* és a szabadságküzdelem esküjét fogalmazó *Nemzeti dal*. Ezek a versjelképek maguk is részt vesznek a modern nemzet megteremtésében, hozzájárulnak a nemzeti önkép megfogalmazásához.

Ez nem volt egyszerű. 1903-ban a magyar országgyűlés kimondta, hogy „Kölcsey himnusza az egységes magyar nemzet himnuszává nyilvánítatik”. Ezt a törvényt azonban I. Ferenc József soha nem szentesítette. 1903 előtt a magyar állami himnusz is az osztrák császári himnusz volt. Kölcsey *Himnuszát* maga a magyar nemzet tette saját szent énekévé.

A kommunista diktatúra a nemzeti jelképvilágot is a maga képére akarta formálni. A *Himnusz* kisajátítási kísérletének gazdag irodalma van. Csak egy történetre utalok itt. Rákosi új himnuszt akart. Szövegét Illyés Gyulával, zenéjét Kodály Zoltánnal próbálta megírtni. A felkérést mindketten kategorikusan elhárították. A Kodály Zoltán és Révai József, Rákosi népművelési minisztere közti párbeszédet idézem: „Van még a tanár úrnak egy adóssága velünk szemben. A bizalmaskodó hangra mintha egy jéghegy válaszolt volna: Nekem? Magukkal szemben? Micsoda? Írjon nekünk a tanár úr új himnuszt! Mi-re Kodály csak annyit mondott: Minek? Jó a régi.”

Himnuszunk a magyar nemzeti egység vallomása. Ezzel a nemzeti egységgel azonban ma is súlyos gondok vannak.

Elhangzott a Magyar Kultúra Napja alkalmából Szatmárcsekén.

A magyarság a kereszténység felvételével több mint ezer esztendővel ezelőtt Európához kapcsolta magát. A magyar kultúra legnagyobbjai európai látókörrrel, európai mértékkel éltek és élnek. A magyar kultúra egyszerre magyar és európai.

A magyarság egyharmada azonban nemzeti kisebbségben él. A nemzetiségi magyarság életének megoldatlansága tény. Létszáma felére csökkent mindenütt Trianon óta, miközben a többségi nemzet tagjainak létszáma legalábbis megduplázódott. Az is tény, hogy a kelet-európai diktatúrák bukása után a Trianon-szindróma nem szűnt meg, hanem elmélyült. A kisebbségi magyarság létszáma az utóbbi két évtizedben is drámaian csökkent.

Az Európai Unió tagjaként európai elvek szerint kellene élnünk. Ettől azonban messze vagyunk. Nemzeti tudatunk, önismeretünk, identitásunk szétesett, megtört. Elvesztek belőle a nemzet legfőbb ismérvei: a közös tudás a múlttól, a közös helytállás a jelenben és a közös terv a jövőre.

Mai helyzetünkben különlegesen fontos volna a magyarság szellemi-lelki összetartozás-tudatának megerősítése. Az utóbbi két évtized történelmét azonban nem a magyar nemzet érdekei szerint alakítottuk. Pedig 1989-es év a nemzeti öröm pillanata volt. A nemzet megújulásának a reménye töltött el bennünket. Ez a jó érzés azonban csak pillanatnyinak bizonyult.

Mi történt velünk? Az utóbbi két évtizedünk a sok-sok eredmény ellenére megdöbbentő látélet is. Létszükségletünk az új nemzeti program, mely a magyarság erkölcsi, szellemi és anyagi felemelkedését biztosítja.

Irodalmunk egyik fő vonulatának minden időben a nemzeti felelősségtudat volt az ösztönzője. Az irodalom időről időre nyilvánvalóvá tette azt, hogy a nemzettudat átértékelése, megtisztítása, kitágítása, humanizálása, szociális és morális értékekkel való telítése létfeltétele a nemzetnek. Meg kell erősítenünk az önazonosságunkat megtartó és kibontakoztató értékeinket. A magyarság számára létfontosságú kérdés a nemzet egészének szellemi-lelki összetartozása, a magyar nemzeti tudat megerősítése. A magyarságnak otthon kell éreznie magát Európában. A szétdarabolt és szétszórt magyarságnak létérdeke a szellemi, kulturális, tudományos nemzeti egység. Szétdaraboltságunkat a nemzet kulturális egységével tudjuk ellensúlyozni. Úgy kell cselekednünk, hogy az egész magyar nemzet boldogulását szolgáljuk.

GÖRÖMBEI ANDRÁS (1945) Debrecenben élő irodalomtörténész, egyetemi tanár, akadémikus. A *Hitel* főszerkesztője.